

Genel Olarak Finansal Okuryazarlık: Adana İli'nde Bir Araştırma*Financial Literacy in General: A Research in Adana Province*Toprak Ferdi KARAKUŞ¹Hatice DOĞUKANLI²**öz**

Son yıllarda, "finansal okuryazarlık" kavramı birçok grup tarafından sıklıkla bahsedilir olmuştur. Bu gruplar; politikacılardan, bankalardan, ekonomistlerden, teorik kısmına ağırlık vermiş olan eğitimcilerden oluşmaktadır. Finansal okuryazarlık kavramı, bireylerin ellerinde bulundukları fonlar üzerinde oluşturacağı tasarruflar ya da yapacakları yatırımlar üzerinde alacakları kararlar hususunda, belirli bir bilgi altyapısının olması ile ilgilidir. Burada bahsedilen finansal bilgi altyapısı, bireylerin dünyadaki temel finansal düzenler hakkında bilgi sahibi oluşu, buna bağlı olarak kendi tasarruflarını artırması ve oluşabilecek finansal risklerin önlenmesi ya da minimuma indirilmesi açısından önemlidir. Ayrıca birçok bireyin kendi finansal özgürlüğünü belirli yaşlarını geçtikten sonra, özellikle üniversite dönemlerinde aldıkları, bu bağlamda kendi finansal kararlarını çok geç bir süreçte aldıkları ve birçok finansal bilgiden ve araçtan yoksun kaldıkları gözlemlenmiştir.

Bu çalışmada, Adana ili içerisinde yaşayan katılımcılardan oluşan bir anket üzerinden araştırma yapılmıştır. 2019 yılında toplamda 276örneklemin ağırlıklı olarak öğrencilerden oluştuğu ve cinsiyet faktörü üzerinden değerlendirme yapılan bu çalışma sonucunda erkek bireylerin finansal anlamda bilgi düzeyinin ve yorum yapabilme yeteneğinin kadın bireylere göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, finansal okuryazarlık endeksi, finansal bilgi düzeyi.

ABSTRACT

In recent years, the concept of "financial literacy" has been frequently mentioned by many groups. These groups are; It consists of politicians, banks, economists, educators who have focused on the theoretical part. The concept of financial literacy is related to the existence of a certain information infrastructure regarding the decisions to be made by individuals on the funds they hold or the investments they will make. The financial information infrastructure mentioned here is important in terms of the fact that individuals are informed about the basic financial arrangements in the world, thus increasing their savings and preventing or minimizing the financial risks that may arise. In addition, it was observed that many individuals took their financial freedom after their age, especially during their university term, in this context, they made their financial decisions very late and were deprived of many financial information and tools.

In this study, a research was carried out through a survey of participants living in Adana province. It was observed that a total of 276 samples in 2019 consisted mainly of students, and as a result of this study, which was evaluated based on the gender factor, the financial knowledge level and ability of commenting of male individuals were higher than that of female individuals.

Keywords: Financial literacy, financial literacy index, financial knowledge level.

Tür: Araştırma makalesi

Gönderim tarihi: 08.02.2021

Kabul tarihi: 03.06.2021

¹Araştırma görevlisi, Toros Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Uluslararası Finans ve Bankacılık Bölümü, toprak.karakus@toros.edu.tr (ORCID: 0000-0002-5041-2009)

²Prof.Dr., Çukurova Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, hatdog@cu.edu.tr (ORCID: 0000-0001-8085-7394)

GİRİŞ

Finansal okuryazarlık, bireylerin varlıklarını kullanımı ve yönetimi konusunda temel bilgilerini ve becerilerini sağlayan yeterlilik düzeyini ifade etmektedir (Çam ve Barut, 2015). Bir başka açıdan finansal okuryazarlık, bireylerin tasarruflarının ve alacağı yatırım kararlarının doğru finansal araçlarca kullanılmasını sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve yeterlilik bazlı yaklaşım sergilemek şeklinde finansal refahı yukarı taşıma refleksidir (Guntu ve Cihangir, 2015). Özellikle gelir seviyelerinin artması, finansal araçların çoğalması ve karmaşıklaşması, bunun karşılığında eğitim kurumlarınca verilen finansal bilgileri içeren derslerin az oluşu; bireylerin kararları kendi kendilerine vermelerini engelleyebilmektedir. Bireylerin finansal kararlarındaki başarısı, temel düzeyde finansal bilgi bilinci ile ilgilidir. Bu sebeple literatürdeki “finansal okuryazarlık” kavramının önemi artmaktadır.

Atkinson ve Messy (2012)'ye göre finansal okuryazarlık sağlam finansal kararlar almak ve nihayetinde bireysel refahı elde etmek için gerekli olan farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışın bir birleşimidir. OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) ve INFE (Uluslararası Finansal Eğitim Ağı) üyeleri, birbirine benzer algı oluşturdukları düşüncesi ile finansal okuryazarlık, finansal yeterlilik, finansal kültür, finansal içgörü kavramlarını birbiri yerine kullanmayı kabul etmişlerdir. Bu nedenle, bu ölçüm araştırması için en yaygın uluslararası “finansal okuryazarlık” terimini kullanmaya karar verilmiştir.

Dünyada ve Türkiye’de finans alanındaki gelişmeler sonucunda birçok finansal araç, hizmete sunulmuştur. Çok çeşitli ve birbirinden farklı özelliklere sahip finansal aracın varlığı, finansal bilgiye olan ihtiyacı daha da artırmaktadır. Etkili bir şekilde tasarruf edebilme, doğru yatırım kararı alabilme, kısıtlı kaynakların etkin kullanımı ve kaynakları büyütme gibi sorunlar, finansal okuryazarlık kavramını doğurmuştur. Daha basit örneklerle; ev için peşinat ödemede, araba için kredi almada, pahalı eşyalar satın almada ya da seyahat etmede, hayat sigortası vb. sigortaları seçmede ve yönetmede insanların finansal kararlarını doğru şekilde vermesi oldukça önemli olmaktadır (Chen ve Volpe, 1998, s.107).

OECD, finansal okuryazarlık kavramını, bilgi, tutum ve davranış çatıları altında tek tek incelenmiştir. Bu üç alt kavram bir araya getirilip bir finansal okuryazarlık endeksi oluşturulmuş, bu endeksin uygulandığı her bir birey için oran ne kadar yüksek ise, kişinin finansal açıdan o derece okuryazar olduğu ifade edilebilir. Dünya çapında finansal okuryazarlığı tespit etmek amacıyla OECD (2005), bilgi düzeyini doğru ölçecek şekilde bir anket hazırlamıştır. Yapılan ampirik çalışmaların çoğunda, OECD'nin bu anket çalışması temel alınmış olup, üzerinde bazı değişiklikler yapılarak farklı ülkeler ve demografik gruplar için araştırmalar gerçekleştirilmiştir.

OECD kuruluşunun yaptığı çalışmaların dışındaki yerel bazda yapılan çalışmalar sonucunda bireylerin finansal okuryazarlık konusunda yetersiz olmalarının yanısıra finansal bilgi ve becerilerini de olması gereken yönde kullanamadıkları gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar neticesinde, bireylerin paralarını doğru şekilde

kullanmaları, piyasadaki finansal enstrümanlar arasında seçim yapabilmeleri ve kendi gelecekleri için yatırım ve birikim yapabilmeleri adına finansal okuryazarlığın önemi vurgulanmaktadır (Alkaya ve Yağlı, 2015).

Finansal bilginin önemi, birey ile sınırlı kalmamaktadır. Bireydeki bilgi birikimi, danışman ve aracı kurumlara da destek olabilir. Daha yüksek finansal bilgi ile risk algısını denge noktasına getirebilmiş, toleransı yüksek bir birey, aracı kurumlar için oldukça değerlidir. Bankalar, forex firmaları gibi kuruluşlar, müşteri portföylerinde özellikle finansal bilgisi yüksek bireyleri tercih etmektedir ve finansal enstrümanlarını bu tür bilgi beceri düzeyi yüksek bireyler için yapılandırmaktadır. Demografik özellikleri oldukça karmaşık olan, bu yüzden bireylerin finansal bilgi birikimlerinin ölçülmesinin zor olduğu bir coğrafyada, finansal kurumların doğru enstrümanları piyasaya sürmesi normale göre daha zor olmaktadır. Finansal bilgi, bireyin parayı nasıl yönettiği ile ilgilidir; parayı doğru yönetemeyen bireylere sunulan finansal enstrümanlar, hem bireylere hem aracı kurumlara maddi zararlara mal olabilmektedir.

Bu bilgiler ışığında, Adana ili içerisinde, katılımcıların yanıtları eşliğinde oluşacak sonuçların oluşturduğu bir finansal okuryazarlık araştırması yapılması gereği görülmüştür. Bu çalışmada, kişilerin bu konudaki bilgi ve yetenek düzeyleri, bir anket yoluyla ölçülüp sonuçları paylaşılmıştır. 2019 yılında 276 kişi ile yapılan bu çalışmanın sonuçları, cinsiyetin, finansal okuryazarlık üzerinde etkili olduğunu göstermiştir. Yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle il bazında yapıldığı görülmektedir. Ancak Adana ili bazında yapılan çalışma sayısı yok denecek kadar azdır. Bu çalışmanın Adana ili içerisinde yapılmış olması; sorulan soru sayısı açısından anket kapsamının geniş olması ve sonuçların OECD verileri ile karşılaştırılabilir olması çalışmanın özgün yanını oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmada, Adana ili içerisinde yaşayan insanların genel olarak finansal okuryazarlık düzeyleri incelenmeye ve anlaşılmasına çalışılmıştır. Araştırma Adana ili'ni kapsayacak şekilde, farklı yaş ve meslek gruplarını içerisinde barındıran 276 kişilik bir örneklem ile yapılmıştır. Bu anket çalışmasında aynı örneklem gruba islami finansal okuryazarlık soruları da sorulmuş ve bu sonuçlar farklı bir çalışmada değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar, Adana ili genelinde bireylerin finansal anlamda bilgi ve davranışlarını yorumlayacak şekilde oluşmuştur. Bu çalışmada, maliyet ve zaman kısıtları mevcuttur. Bu sebeple ankette mümkün olan en yüksek sayıya ulaşılmaya çalışılmıştır. Bir diğer kısıt ise, ankete katılan bireylerin yaş aralıklarıdır; bu aralık en küçük değer olan 20-25 arası ile başlatılmış, en büyük değer olarak da 51 ve üzeri olarak belirlenmiştir.

Araştırma Yöntemi

Finansal okuryazarlık düzeyinin incelenmesi amacı ile, OECD (2011) tarafından hazırlanmış finansal okuryazarlık anketinden yola çıkılarak bir anket hazırlanmıştır. Bu hazırlanan anket, Google Dökümanlar formatına dönüştürülerek internet ortamına

sunulmuştur. İnternet ortamında sayılar kartopu örnekleme yöntemine göre elde edilmiştir ve içerisinde öğrenci, özel sektör ve devlet kurumu çalışanı, işyeri sahibi gibi farklı meslek gruplarından oluşan ankete katılan kişi sayısı (çalışmanın örnekleme) 276'dır.

Bu araştırma için hazırlanan anketin birinci kısmında demografik ölçütler belirlenmiş olup bunlar yaş (aralıklı değer), cinsiyet ve meslek gruplarıdır. Yaş aralıklarında alt sınır en küçük değer olan 20-25 grubudur, en üst sınır 51 yaş ve üzeri olarak verildiğinden kesin rakam verilememektedir. İkinci kısımda, katılımcıların finansal okuryazarlığa ait kavramlara ait bilgi düzeyleri ölçülmeye çalışılmıştır. Anketin üçüncü kısmında, katılımcıların finansal okuryazarlığa ait bilgi altyapılarının hangi kaynaklarca oluştuğuna dair bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Dördüncü kısımda, sekiz ayrı değer cümlesi üzerinden katılımcıların gündelik yaşamda finansal açıdan nasıl tutumlar sergiledikleri anlaşılmıştır. Bu kapsamda, her değer yargısı için katılımcıların "Doğru", "Yanlış", ya da "Bilgim Yok" seçeneklerinden birini seçmesi istenmiştir. Elde edilen sonuçlar, SPSS programında frekans tablosu olarak belirtilmiştir. Anketin son kısmında, Likert Ölçeği ile değerlendirme yapılmıştır. Katılımcıların on adet ayrı yargı cümlesi için "tamamen katılıyorum", "kısmen katılıyorum", "kararsızım", "kısmen katılmıyorum" ve "tamamen katılmıyorum" seçeneklerinden birini seçmesi istenilmektedir. Toplanan anket sonuçları, Google Dökümanlar programı içerisinde bir e-tablo formatına dönüştürülmüş, bu e-tablo ise SPSS 20 paket programına aktarılıp veriler istatistiksel açıdan anlamlı hale gelecek bir format kazanmıştır.

Finansal Okuryazarlık Konusundaki Çalışmalar

Atkinson ve Messy (2012)'ye göre finansal okuryazarlık sağlam finansal kararlar almak ve nihayetinde bireysel refahı elde etmek için gerekli olan farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışın bir birleşimidir. OECD INFE üyeleri bu kavramı tanımlamak için kullanılan çeşitli terimlerin (özellikle finansal okuryazarlık ve finansal yeterlilik dahil, ancak aynı zamanda finansal kültür ve finansal içgörü) yakın anlamlı olduklarını kabul etmişlerdir. Bu nedenle, araştırma için yaygın olarak "finansal okuryazarlık" teriminin kullanılmasına karar verilmiştir.

OECD, finansal okuryazarlık kavramını, bilgi, tutum ve davranış çatıları altında tek tek incelenmiştir. Bu üç alt kavram bir araya getirilip bir finansal okuryazarlık endeksi oluşturulmuş, bu endeksin uygulandığı her bir birey için oran ne kadar yüksek ise, kişinin finansal açıdan o derece okuryazar olduğu anlaşılmaktadır. Dünya çapında finansal okuryazarlığı tespit etmek amacıyla OECD (2005), bilgi düzeyini doğru ölçecek şekilde bir anket hazırlamıştır. Ankette finansal okuryazarlık kavramı, üç alt başlık üzerine oturtulmuştur. Bunlar; finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutumdur. OECD (2005)'nin finansal okuryazarlığı ölçtüğü anket, demografik ölçütler ve konuya dayalı birtakım sorulardan oluşmaktadır. Toplamda 26 adet soruyu bünyesinde barındıran ankette, bireylerin basit faiz vs. bilgileri ölçülmeye çalışılmıştır. Ankette, insanların mali konularda neleri bildiklerini ve insanların mali kontrollerini ne kadar iyi yaptıklarını anlamak, gelecek planlarını gözlemlemek ve finansal ürünleri

nasıl seçtiklerini anlamak için tasarlanmış az sayıda soru bulunmaktadır. Anket için geliştirilmiş finansal bilgi skoruna göre, katılan ülkelerin bir kısmında ‘yüksek finansal okuryazarlık puanı’na katılımcıların yarısı erişememiştir. Araştırmaya katılan 14 ayrı ülkeden katılımcıların bulunduğu araştırma sonucuna göre yüksek finansal okuryazarlık puanına ulaşan katılımcıların, toplam katılımcı sayısına oranı %70’in altında kalmıştır. Katılan bütün ülkeler için: finansal bilgi puanı ortalaması %51, finansal davranış puanı ortalaması %51, finansal tutum puanı ortalaması %53 olarak ortaya çıkmıştır (Atkinson ve Messy, 2012. s. 6-12). Aynı çalışma Türk Ekonomi Bankası ve Boğaziçi Üniversitesi'nin ortak çalışması ile uyarlanmıştır. Bu uyarlama, yani endeks ile Türkiye'den elde edilen veriler, OECD'nin verileri ile kıyaslanabilir hale gelmiştir. Buna göre, diğer katılımcı ülkelere kıyasla finansal bilgi, davranış ve tutum konusunda Türkiye 12. , 14. ve 7. sırada yer almıştır.

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB), Türkiye sermaye piyasalarının istenen gelişmişlik seviyesine ulaştırmak amacıyla, tüketicileri piyasalar hakkında bilinçlendirme adına; 10 Mart 2012’ de ‘‘Yatırımcı Seferberliği Arama Konferansı’’ düzenlemiştir. Toplantıda, Türkiye'deki finansal okuryazarlık konusundaki yetersizliğin sermaye piyasalarını son derece olumsuz etkilediği, bu eksikliğin her türlü medya ve kuruluşlarca dile getirilmesi gerekliliği belirtilmiştir (TSPB, 2012). Bireylerin para ve diğer finansal araçları etkin bir şekilde kullanabilmesi ve bunlar üzerinde efektif kararlar alabilmesi, finansal okuryazarlığı tam olarak anlayabilmesi ve faaliyetlerinin merkezine oturtabilmesi amacıyla, ayrıca bu amaca hizmet etme doğrultusunda bireylere yardımcı olan kurumlara öncülük etmesi kapsamında Türkiye’de ‘‘Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği’’ (FODER) kurulmuştur. FODER, finansal okuryazarlığı kişilerin yatırım ve tasarrufları üzerinde efektif kararlar alabilmesi, doğru bir şekilde bütçe oluşturabilmeleri şeklinde tanımlar (fo-der.org,2015).

Sermaye Piyasası Kurulu, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş., Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Merkezi Kayıt Kuruluşu ve Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu işbirliği ile, 2015 yılı içerisinde ‘‘Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması’’ yapılmıştır (SPK, 2015). Araştırma, Türkiye çapında kent ve kırsal kesimde yaşayan yetişkin bireyleri temsil edecek şekilde 3000 kişilik örnekleme yapılmış, yüz yüze görüşme şeklinde bilgi toplanmıştır. Elde edilen sonuçlar, 2012 yılından 2015 yılına doğru oluşan değişim hakkında bilgi sunmaktadır. Buna göre katılımcıların finansal bilgi düzeylerinde artış gözlemlenirken, emeklilik planı oluşturmamış bireylerin oranının da ise düşüş gözlenmiştir.

Finansal okuryazarlık konusundaki diğer ampirik çalışmalar Tablo 1’de özetlenmektedir.

Tablo 1: Finansal Okuryazarlık Konusundaki Çalışmalar

Araştırmacı Adı ve Yılı	Araştırma Sonuçları
Danes ve Hira (1987)	Öğrencilerin finansal bilgi seviyelerini belirlemek için kredi kartı, sigorta, krediler gibi temel kavramları içeren bir anket hazırlamış ve öğrencilere uygulamıştır. Sonuçta, kadınlara nazaran erkeklerin finans konusunda daha fazla bilgiye sahip olduğu ve daha üst sınıflara erişildikçe finansal bilginin arttığı tespit edilmiştir.
Markovich ve DeVaney (1997)	236 öğrenci üzerinde, finansal bilginin davranış üzerine etkisini araştırmış ve herhangi bir etki tespit edememişlerdir. Fakat çalışmaya katılan erkek öğrencilerin, kadın öğrencilere göre daha fazla finansal bilgiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır.
Chen ve Volpe (1998)	Finansal bilgi ve eğitim seviyesi arasındaki ilişkiyi tespit etmek üzerine yapılan bireylerin eğitim düzeyleri ve diğer bazı demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, iş deneyimi, etnik köken vs.) ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuşlardır.
Bernheim, Garrett ve Maki (2001)	Yatırım eğitimine katkıda bulunacak dökümanlarını temin eden ve okuyan katılımcıların yaklaşık %40-%50'sinin, emeklilik planlarına dair yatırım tercihlerini değiştirdiğini ifade etmektedir. Diğer taraftan, finansal eğitimin bireylerin varlık getirileri ile ilişkin bilgi birikimini geliştirdiği ve belirlenmiş katkı esaslı emeklilik planlarının detaylarını daha iyi algılamalarına yardımcı olduğu gözlenmektedir.
Lusardi ve Mitchell (2007)	Bireylerin emeklilik planlamaları ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi araştırmışlar ve sonuçta finansal okuryazarlığı yüksek olan kişilerin emeklilik ve emekliliğe dair planlama hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları tespit edilmiştir.
Lusardi (2008)	Finansal okuryazarlık kavramı basit düzey ve ileri düzey olmak üzere iki aşamada incelemiştir. Riskin tanımı, riski çeşitlendirebilme ve faiz oranları üzerinde bilgi sahibi olma konusunu basit düzey olarak değerlendirilmiş; bunların ilerisinde kişinin tahviller, hisse senetleri, fonlar ve bunların piyasada nasıl işlenmesi gerektiğine dair bilgi sahibi olması durumunu da ileri düzey finansal okuryazarlık olarak değerlendirmiştir.
Remund (2010)	Okuryazarlık kavramını beş ayrı kategoride incelemiştir. Bunlar: finansal kavramlar hakkında bilgi, finansal kavramlar üzerinden iletişim becerisi, bireysel finansal yönetim kabiliyeti, doğru finansal kararlar alma kabiliyeti ve gelecekte oluşabilecek finansal ihtiyaçlara karşı ihtiyatlı olabilme becerisidir.
Lusardi ve Mitchell (2011)	Erkeklerin kadınlara göre, yüksek eğitimlilerin düşük eğitimlilere göre ve orta yaşlıların genç ve yaşlılara göre daha yüksek seviyede finansal okuryazar olduklarını ortaya koymuşlardır.
Adeleke (2013)	ABD'de 100 üniversite öğrencisine uygulanan anket sonucunda, cinsiyet ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış, fakat okulda geçirilen dönem sayısı ile finansal bilgi düzeyi arasında pozitif korelasyon yakalamıştır.

Sönmez ve Harun (2014)	Bursa, Eskişehir ve İstanbul'u kapsamına alan, bu üç şehirde varlığını sürdüren beş ayrı üniversitenin toplamda 824 öğrencisi örneklem alınarak ve OECD'nin çalışması uyarlanarak yapılmıştır. Araştırma, analiz sonucunda katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyi; yüksek, orta ve zayıf (düşük) şeklinde üç gruba ayrılmıştır. Sonuçlara bakıldığında, katılımcıların %31.7'sinin yüksek, %30.1'inin orta ve %16'sının düşük finansal bilgi düzeyine sahip olduğu ortaya çıkmıştır.
(Coşkun, 2016)	Celal Bayar Üniversitesi'nde eğitim gören 336 ön lisans öğrencisine uygulanan finansal okuryazarlık anketi sonuçlarına göre öğrencilerinin %7,2'si en çok kredi kartı hakkında, %3,7'si ise vadesiz hesap hakkında bilgi sahibi olduğu yine öğrencilerin %57'si kredi kartına ve vadesiz hesaba sahip olduklarını belirtmişlerdir. Finansal ürün kullanımı ile finansal ürün bilgisi arasında pozitif ilişkinin gözlemlendiği bu çalışmada, en az bilinen ürünler mortgage, hazine bonusu, tahvil ve yatırım hesabı olarak belirlenmiştir.
Karaa ve Kuyu (2016)	Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nde 916 öğrenci ile yapılan anketin sonuçlarına göre, temel finansal bilgi düzeyi kategorisinde gösterilen bileşik faiz ve enflasyon skorları yaklaşık %40 olarak bulunmuştur. İleri düzey finansal bilgi düzeyi olarak araştırmada gösterilmiş olan yatırım fonu, tahvil ve hisse senedi, bono gibi kavramlar üzerinde skor ortalaması %30 olarak bulunmuştur. Aynı araştırmada finansal okuryazarlık düzeyi ile yaş ve bitirdikleri dönem arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş, fakat aile gelir düzeyi, aile eğitim düzeyi ile finansal okuryazarlık arasında bir ilişki bulunamamıştır. Sosyal medya kullanımının finansal okuryazarlık üzerine etkisinin de incelendiği bu araştırmada, haftada 1-2 kez sosyal medya, televizyon ve ekonomik haber siteleri üzerinden haber takip eden ve bilgi alan bireylerin finansal açıdan daha özgüven sahibi oldukları ve finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir.
Tuna ve Ulu (2016)	Sakarya Üniversitesi'nde 326 kişilik örneklemin sonuçlarına göre, finansal okuryazarlık düzeyi ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir farklılık oluşmuştur ve erkek katılımcıların bilgi düzeyi kadın katılımcılara göre yüksek çıkmıştır. 23-25 yaş aralığındaki bireylerin, diğer yaş gruplarına göre finansal bilgi düzeylerinin görece yüksek olduğu gözlemlenmiştir, ayrıca gelir düzeyi ile finansal okuryazarlık arasında da anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Aksoylu, Boztosun, Altınışık ve Baraz (2017)	Kayseri ilinde 400 kişilik örnekleme yapılan finansal okuryazarlık araştırmasının sonuçlarına göre, basit bölme işlemi, faiz, paranın zaman değeri ve enflasyon kavramlarına dair doğru yanıt sayısı oldukça yüksek bulunmuş olup 6 puan ve üzeri alan bireylerin oranı %25,5 olarak bulunmuştur. Kadın katılımcıların finansal okuryazarlık yüzdesi erkek katılımcılara görece yüksek bulunmuştur. Ayrıca 25-34 yaş aralığındaki grubun finansal bilgi ve beceri yüzdesi diğer gruplara göre yüksek çıkmıştır. Gelir ve eğitim seviyeleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmuştur.
Çinko, Avcı, Ergun ve Tekçe (2017)	Marmara Üniversitesi'nde 1049 öğrenci ile anket çalışması yapılmıştır. Anket sonuçlarına göre en yüksek oranla bilgi düzeyi sık kullanılan araçlar olan kredi kartı, internet bankacılığı ve mobil ödeme, sigorta gibi finansal araçlar olmuştur. Aynı sonuçta öğrencilerin ağırlıklı olarak finansal kararlarında kişisel tecrübelerine ve arkadaş tavsiyelerine önem verdikleri gözlemlenmiştir. Bilgi düzeylerinin cinsiyete, fakültelere, gelire göre değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir.
Erdoğan vd (2017)	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 315 öğrencinin katılımıyla sağladıkları anket sonuçlarına göre, yaş aralığı, cinsiyet, okudukları bölüm ve dönem sayısı ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.
Timur (2018)	Mersin Üniversitesi'nde 100 öğrenci üzerinde yapılan finansal okuryazarlık anket çalışmasına göre, basit, bileşik ve reel faiz, enflasyon, portföy, hazine bonusu gibi finansal kavramlara yönelik bilgi düzeyi ortalama %55 civarında tespit edilmiştir. Ayrıca finansal okuryazarlık ile, finansal bilgi yönetimi için yararlanılan kaynaklar ve finansal başarı algılaması ile demografik ölçütler arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenmemiştir.
Contuk (2018)	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde 327 kişilik örneklem ile yapılan finansal okuryazarlık çalışmasına göre, katılımcı öğrenciler temel seviyede faiz, enflasyon ve yatırım bilgisi ile ilgili sorulara doğru yanıt vermiş fakat borsada kullanılan yatırım araçları, tahvil ve hisse senetleri, yatırım fonları ve uzun vadeli getiri, varlık çeşitlendirme ile ilgili soruları doğru yanıtlayamamışlardır. Ayrıca temel düzeyde finansal okuryazarlık faktörleri ile cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, baba ve anne eğitim durumu faktörleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.
Hayırsever ve Oğur (2019)	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'nde 180 öğrenci üzerinde yapılan finansal okuryazarlık çalışmasına göre, finansal okuryazarlık düzeyleri genel olarak %55 aralığında bulunmuş olup, yaş, gelir seviyesi ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir.

Kaya ve Güneş (2019)	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde 433 öğrenci üzerinde yapılan finansal okuryazarlık anketi sonuçlarında, öğrencilerin %6,5'inin yüksek, %47,3'ü orta düzeyde finansal okuryazar olarak bulunmuştur. Ayrıca cinsiyet, öğrenim türü ile finansal bilgi ve başarı seviyesi arasında anlamlı farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir.
----------------------	--

Araştırmanın kapsamlı literatürü yukarıda belirtilmiştir. Sırada çalışmanın yöntemi ve sonuçları hakkında bilgi verilecektir.

ADANA İLİ'NDE BİR ARAŞTIRMA

Çalışmanın bu kısmında ilk olarak anket çalışmasının verileri ve araştırma hipotezleri açıklanmıştır. Daha sonra ankete dair çalışma planı ve araştırma bulguları ve bulguların sağlandığı yöntemler sunulmuştur.

Araştırmanın Veri ve Yöntemi

Çalışmada kartopu örneklem yardımıyla veri toplanmıştır. Araştırma verisini oluşturan örneklem, en küçük yaş değeri olan 20 yaş ve üzerindeki kadın ve erkek katılımcıların oluşturduğu 276 kişidir. Meslek grupları öğrenci, işçi, devlet memuru, özel sektör çalışanı, banka çalışanı, müdür, işyeri sahibi ve diğer olarak ayrılmıştır. Örneklem büyüklüğü için kullanılan formül $n = p \cdot q / (e/z)^2$ dir (Zikmund, 1997, s. 473). Örneklem büyüklüğü %95 güven aralığı (z) , %50 popülasyon payı (p), 0,05 hata payı (e) ile hesaplanmaktadır. Araştırma konusu olan ankette, yaş ve benzeri kısıtlardan dolayı 276 kişiyle çalışılmış ve sayı yeterli görülmüştür. Yaş aralığı ve meslek bakımından öğrenci popülasyonu bu çalışmada oldukça ağırlıklı olduğundan, araştırma bulgularında yalnızca cinsiyet faktörü üzerinden inceleme yapılacaktır.

Çalışmada kullanılan ankette 55 adet değer yargısı bulunmaktadır ve bu değer yargılarına yönelik güvenilirlik analizi katsayısı olan Cronbach alfa katsayısı aşağıda Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2: Cronbach Alfa Katsayısı

Cronbach Alfa	Standardize Edilmiş Cronbach Alfa	Değer Yargısı Sayısı
,727	,848	55

Tablo 2'de görüldüğü gibi Cronbach alfa değeri 0,727 olarak bulunmuştur, bu değer araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Cronbach alfa testinin devamında, araştırma ölçeğinde yer alan değer yargılarının Cronbach alfa katsayısına etkisi ölçülmüş, sonuç olarak ölçekte yer alan değer yargılarının katsayısı önemli ölçüde değiştiğini gözlemlenmiştir.

Araştırma Hipotezleri

Araştırmanın amacı, gelişimi ve içeriği gereğince, hipotezler aşağıdaki gibi iki ana gruba ayrılmıştır. Bunlar:

H_0 : Finansal kavramlara ait bilgi düzeyi ve yargılar ile demografik ölçütler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

H_1 : Finansal ürünlere ait bilgi düzeyi ve yargılar ile demografik ölçütler arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1a} : Finansal ürünlere ait bilgi düzeyi ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Araştırma Bulguları

Katılımcı sayısı 276 olan bu araştırma anketinde, demografik ölçütlerden cinsiyet üzerine ağırlık verilmiş, ardından değer yargılarına verilen cevapların arasından seçilen önemli birtakım sorular ışığında yargısal ölçümler yapılmıştır. Ölçümler, öncelikle betimleyici ardından ilişkisel bakımdan incelenmiştir. İlişkisel tabloların oluşturulması için T Testi uygulanmıştır.

Betimleyici İstatistikler

Bu araştırmada en yüksek katılımı 20-25 yaş arası bireylerin oluşturduğu grup (toplamın %30,4), hemen ardından 26-30 yaş arası grup (toplamın %29,7'si) oluşturmaktadır. Katılımcıların yarısından fazlasını 20 – 30 yaş arasındaki genç katılımcılar oluşturmaktadır. Alınacak diğer sonuçlarda, öğrenci yoğunluğunun göz önünde bulundurulabileceği anlaşılmaktadır. Katılımcıların % 64,5 'lik kısmını kadınlar oluşturmaktadır. Böylece ortaya çıkacak sonuçlarda, kadın katılımcılara ait bilgi düzeylerinin daha etkili ölçülebileceği düşünülmektedir. Toplamda 276 adet katılımcının 90'ı (yaklaşık %32,6) öğrencilerden oluşmaktadır, bu rakamı ikinci sırada 55 kişi ile diğer mesleki gruplar izlemektedir. Mesleki grupların çoğunda kadın katılımcının yoğunluğu fazla olmuştur.

İlişkisel İstatistikler

Sıradaki tablolarda, finansal araçlara ait bilgi düzeyleri, cinsiyetlere göre yüzdelerle ayrılmış ve gösterilmiştir.

Tablo 3: Finansal Araçlara Dair Bilgiye İlişkin Cinsiyet Dağılımları

		Vadeli/ Vadesiz Mevduat			Toplam
		Bilgim var	Bilgim yok	% (Bilgi sahibi)	
Cinsiyet	erkek	85	13	87	98
	kadın	140	38	79	178
Toplam		225	51	82	276
		Kredi/ Banka kartı			Toplam
		Bilgim var	Bilgim yok	%	
Cinsiyet	erkek	93	5	95	98
	kadın	169	9	95	178
Toplam		262	14	95	276
		Döviz ve Dövizli işlemler			Toplam
		Bilgim var	Bilgim yok	% (Bilgi sahibi)	
Cinsiyet	erkek	62	36	63	98
	kadın	90	88	51	178
Toplam		152	124	55	276
		İnternet Bankacılığı			Toplam
		Bilgim var	Bilgim yok	%	
Cinsiyet	erkek	87	11	89	98
	kadın	148	30	83	178
Toplam		235	41	85	276
		Çekler			Toplam
		Bilgim var	Bilgim yok	%	
Cinsiyet	erkek	45	53	46	98
	kadın	63	115	35	178
Toplam		108	168	39	276
		Hisse Senedi			Toplam
		Bilgim var	Bilgim yok	%	
Cinsiyet	erkek	44	54	45	98
	kadın	64	114	36	178

Toplam		108	168	39	276
		Devlet ve Özel Sektör Tahvilleri			Toplam
		Bilgim var	Bilgim yok	%	
Cinsiyet	erkek	27	71	28	98
	kadın	30	148	17	178
Toplam		57	219	21	276
		Bireysel Emeklilik Sistemi (bes)			Toplam
		Bilgim var	Bilgim yok	%	
Cinsiyet	erkek	52	46	53	98
	kadın	102	76	57	178
Toplam		154	122	56	276
		Hayat Sigortası			Toplam
		Bilgim var	Bilgim yok	%	
Cinsiyet	erkek	53	45	54	98
	kadın	78	100	44	178
Toplam		131	145	47	276
		Mortgage			Toplam
		Bilgim var	Bilgim yok		
Cinsiyet	erkek	43	55	44	98
	kadın	51	127	29	178
Toplam		94	182	34	276

Vadeli/vadesiz mevduat, kredi/banka kartı, internet bankacılığı, döviz ve dövizli işlemlere ait bilgi düzeyleri, her iki cinsiyet için de yüksek çıkmıştır. Bunlara bakılarak, bu dört finansal araç için her iki cinsiyette de genel olarak bilgi düzeyinin yüksek olduğu söylenebilir. Çekler ve hisse senedi kısımlarına gelindiğinde, bilgi düzeylerinin yüzde olarak birbirine çok yakın ve genel bilgi düzeylerine bakıldığında düşük olduğu gözlemlenmiştir. Devlet ve özel sektör tahvillerine dair bilgi düzeylerine bakıldığında, erkeklerde bu oran %28 kadınlarda ise %17 olarak bulunmuştur. Bireysel emeklilik sistemi (BES) 'ne dair bilgi düzeyine bakıldığında, kadınlarda %57 erkeklerde ise %53 olarak bulunmuştur. Hayat sigortasına ait bilgi düzeyinde oran kadınlarda %44, erkeklerde %54 olarak hesaplanmıştır. Mortgage kredilerine dair bilgi düzeyinde ise oran kadınlarda %29 erkeklerde %44 olarak bulunmuştur.

Aşağıdaki tabloda kişilerin finansal bilgi kaynakları hakkında anket üzerinde sorulan ‘‘Finansal ya da para hakkında herhangi bir şey için, hangi kaynak ya da kaynaklardan bilgi sahibi olursunuz? Hangi kaynaklar sizin için önemlidir?’’ sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımları gözlemlenmiştir.

Tablo 4: Finansal Bilgi Kaynaklarına Dair Cinsiyet Dağılımları

Finansal bilgi alınan kaynaklar	Cinsiyet	Toplam				
		Erkek	Kadın	%(Katılım yüzdesi - Erkekler	%(Katılım yüzdesi - Kadınlar	
Arkadaş tavsiyeleri önemlidir.	Evet	59	94	60	53	153
	Hayır	39	84	40	47	123
Toplam		98	178			276
	Cinsiyet	Toplam				
	Erkek	Kadın	%(Katılım yüzdesi - Erkekler	%(Katılım yüzdesi - Kadınlar		
Banka personelinin tavsiyeleri benim için önemlidir.	Evet	44	99	45	56	143
	Hayır	54	79	55	44	133
Toplam		98	178			276
	Cinsiyet	Toplam				
	Erkek	Kadın	%(Katılım yüzdesi - Erkekler	%(Katılım yüzdesi - Kadınlar		
Danışma kurulu kararlarına bakarım	Evet	18	14	18	8	32
	Hayır	80	164	82	92	244
Toplam		98	178			276
	Cinsiyet	Toplam				
	Erkek	Kadın	%(Katılım yüzdesi - Erkekler	%(Katılım yüzdesi - Kadınlar		
Televizyon reklamları bu konuda kararımı	Evet	8	14	8	8	22
	Hayır	90	164	92	92	254

etkiler.							
Toplam			98	178	276		
	Cinsiyet		Toplam				
		Erkek	Kadın	%(Katılım yüzdesi - Erkekler	%(Katılım yüzdesi - Kadınlar		
Sosyal medyayı kullanırım.	Evet	52	51	53	29	103	
	Hayır	46	127	47	71	173	
Toplam			98	178	276		
		Cinsiyet		Toplam			
		Erkek	Kadın	%(Katılım yüzdesi - Erkekler	%(Katılım yüzdesi - Kadınlar		
Ailemin yönlendirmesi benim için önemlidir.	Evet	30	88	31	49	118	
	Hayır	68	90	69	51	158	
Toplam			98	178	276		
		Cinsiyet		Toplam			
		Erkek	Kadın	%(Katılım yüzdesi - Erkekler	%(Katılım yüzdesi - Kadınlar		
Bilgi toplamak yerine, anlık karar veririm.	Evet	4	5	4	3	9	
	Hayır	94	173	96	97	267	
Toplam			98	178	276		
		Cinsiyet		Toplam			
		Erkek	Kadın	%(Katılım yüzdesi - Erkekler	%(Katılım yüzdesi - Kadınlar		
Akademik kaynaklardan yararlanırım.	Evet	56	83	57	47	139	
	Hayır	42	95	43	53	137	
Toplam			98	178	276		

Kadınların %53'ü , erkeklerin %60'ı finansal anlamda kararlar alırken arkadaş tavsiyelerine önem vermektedir.Kadınların %56'sı, erkeklerin %45'i, finansal kararlarında banka personellerinin tavsiyelerini referans almaktadırlar. "Danışma kurulu

kararlarına bakarım.” yargısına olumlu yönde yanıtlayan kadın ve erkek sayısı azdır; kadınların %8'i , erkeklerin %18'i bu cümleye katılmıştır.Kadın ve erkeklerin %92'si, finansal kararlar alırken televizyon reklamlarını önemsememektedir.Kadınların %29'u, erkeklerin %53'ü kararlarını alırken sosyal medyayı kullanmaktadır.Erkeklerin %69'u, kadınların %51'i finansal kararlarında ailelerinin yönlendirmesine bakmaksızın hareket etmektedir. Kadınların yalnızca %3, erkeklerin ise %4'ü finansal kararlarında bilgi toplamadan anlık kararlarla hareket etmektedir. Finansal kararlarında akademik kaynaklardan yararlanan kadınların yüzdesi %47, erkeklerin ise %57 olmuştur.

Sırada, ‘‘Doğru’’, ‘‘Yanlış’’ ya da ‘‘Bilgim yok’’ şeklinde yaptıkları yanıtların, cinsiyet dağılımı gösterilecektir.

Tablo 5: Finansal Bilgi Düzeylerine İlişkin Cinsiyet Dağılımları

Değer Yargıları		Toplam		
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Enflasyon bir öncekinden fazla ise, şuan elimizdeki para geçmişe göre değer kaybetmiştir.	Doğru	0,95	0,88	250
	Yanlış	0,02	0,03	7
	Bilgim Yok	0,03	0,09	19
Toplam				276
				Toplam
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Fiyatı düşükken hisse senedi alırsam ve hisse senedinin fiyatı sonradan yükselirse, kar elde ederim.	Doğru	0,89	0,76	223
	Yanlış	0,04	0,04	12
	Bilgim Yok	0,07	0,19	41
Toplam				276
				Toplam
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Ülkemizdeki finansal gelişmeleri takip ederim ve ona göre tasarruf yaparım; bu beni finansal okuryazar yapar.	Doğru	0,51	0,47	134
	Yanlış	0,21	0,22	60
	Bilgim Yok	0,28	0,31	82
Toplam				276
				Toplam
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Yatırımlar, tasarruflara eşittir.	Doğru	0,31	0,28	79
	Yanlış	0,45	0,38	111
	Bilgim Yok	0,24	0,35	86
Toplam				276

				Toplam
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Aylık faiz oranı %10 olan bankaya, şuan yatıracağım 100 TL'yi, bir ay sonra 110 TL olarak geri alırım.	Doğru	0,69	0,66	186
	Yanlış	0,23	0,15	50
	Bilgim Yok	0,07	0,19	40
Toplam				276
				Toplam
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Yüksek getirisi olan bir yatırım, yüksek risk içerir.	Doğru	0,81	0,61	188
	Yanlış	0,08	0,13	31
	Bilgim Yok	0,11	0,26	57
Toplam				276
				Toplam
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Hisse senedi piyasalarında, çeşitli piyasalardan hisse senedi olarak portföy oluşturmak, riski düşürmeye yardımcı olur.	Doğru	0,52	0,31	106
	Yanlış	0,06	0,07	18
	Bilgim Yok	0,42	0,62	152
Toplam				276

Kadın katılımcıların %88'i, erkeklerin %95'i "Enflasyon bir öncekinden fazla ise, şuan elimizdeki para geçmişe göre değer kaybetmiştir" değer yargısına "Doğru" şeklinde yanıt vermiş ve katılmıştır. "Fiyatı düşükken hisse senedi alırsam ve hisse senedinin fiyatı sonradan yükselirse, kar elde ederim." yargı cümlesine "Doğru" şeklinde yanıt verenler, kadınlarda %76 erkeklerde ise %89'dur. "Ülkemizdeki finansal gelişmeleri takip ederim ve ona göre tasarruf yaparım; bu beni finansal okuryazar yapar." cümlesine "Doğru" yönde katılan katılımcıların yüzdesi kadınlarda %47 erkeklerde %51 olmuştur. "Yatırımlar, tasarruflara eşittir." değer yargısına kadınların %28'i "Doğru"; %38'i "Yanlış" ve %35'i "Bilgim yok" şeklinde yanıtlamıştır. Bu oranlar erkeklerde %31 "Doğru", %45 "Yanlış" ve %24'ü "Bilgim yok" şeklinde gözlemlenmiştir. Basit faiz sorusu olan "Aylık faiz oranı %10 olan bankaya, şuan yatıracağım 100 TL'yi, bir ay sonra 110 TL olarak geri alırım." sorusuna kadınların %66'sı erkeklerin de %69'u "Doğru" şeklinde yanıt vermiştir. Anketlerde bu soruda olduğu gibi basit faiz, enflasyon gibi kavramları temel alan soruların sorulması, katılımcıların genel anlamda bu konulardan haberdar ve matematiksel anlamda doğru hesaplamalar yaptıkları sonucu hakkında genel bir bilgi sunmaktadır. Kadın katılımcıların %61, erkeklerin ise %81'i yüksek getirisi olan bir yatırımın yüksek risk de içereceğinden haberdardır. "Hisse senedi piyasalarında, çeşitli piyasalardan hisse senedi olarak portföy oluşturmak, riski düşürmeye yardımcı olur." yargısına kadınların

%31'i, erkeklerin %52'si "Doğru" şeklinde yanıt vermiştir. Kadın katılımcıların bu soru hakkında doğru yanıt oranları erkeklere kıyasla düşük olmuştur.

Tablo 6: Likert Ölçeği Soruları Cinsiyet Dağılımı

Likert Ölçeği Soruları		Toplam		Toplam
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Bir ürün ya da hizmet satın almadan önce fiyatını inceler, benzer ürünler ile karşılaştırırım.	Tamamen Katılıyorum	0,83	0,84	231
	Kısmen Katılıyorum	0,15	0,11	35
	Kararsızım	0,02	0,03	8
	Kısmen Katılmıyorum	-	0,01	2
	Tamamen Katılmıyorum	0	0	0
Toplam				276
		Toplam		
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Tasarruf yapma eğiliminde değildir, bugün elimdeki parayı bugün harcarım.	Tamamen Katılıyorum	0,07	0,06	17
	Kısmen Katılıyorum	0,27	0,30	79
	Kararsızım	0,08	0,13	32
	Kısmen Katılmıyorum	0,12	0,14	37
	Tamamen Katılmıyorum	0,46	0,37	111
Toplam				276
		Toplam		
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Varsa faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim.	Tamamen Katılıyorum	0,82	0,81	225
	Kısmen Katılıyorum	0,14	0,15	40
	Kararsızım	0,01	0,02	5
	Kısmen Katılmıyorum	0,01	0,02	4
	Tamamen Katılmıyorum	0,02	-	2

Toplam				276
				Toplam
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Uzun vadeli düşünmeyi severim ve tasarruf yaparım, para biriktirmeyi tercih ederim.	Tamamen Katılıyorum	0,49	0,42	122
	Kısmen Katılıyorum	0,38	0,36	101
	Kararsızım	0,05	0,11	24
	Kısmen Katılmıyorum	0,05	0,08	20
	Tamamen Katılmıyorum	0,03	0,03	9
Toplam				276
				Toplam
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Kredi/banka kartı ürünlerini son derece kullanışlı ve faydalı buluyorum.	Tamamen Katılıyorum	0,39	0,25	83
	Kısmen Katılıyorum	0,33	0,34	92
	Kararsızım	0,16	0,18	48
	Kısmen Katılmıyorum	0,08	0,16	36
	Tamamen Katılmıyorum	0,04	0,07	17
Toplam				276
				Toplam
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Bankacılık işlemlerimde, faizlerden ötürü elde edebileceğim bir kar söz konusu ise, bunu hemen değerlendiririm.	Tamamen Katılıyorum	0,32	0,23	72
	Kısmen Katılıyorum	0,23	0,25	67
	Kararsızım	0,17	0,22	56
	Kısmen Katılmıyorum	0,09	0,10	27
	Tamamen Katılmıyorum	0,18	0,20	54
Toplam				276
				Toplam

		%(Erkek)	%(Kadın)	
Birisi bana bir yatırımın çok karlı olabileceğini söylüyor ise, bunun aynı zamanda yüksek risk içerdiğini düşünürüm.	Tamamen Katılıyorum	0,53	0,43	129
	Kısmen Katılıyorum	0,28	0,25	72
	Kararsızım	0,11	0,19	44
	Kısmen Katılmıyorum	0,05	0,10	22
	Tamamen Katılmıyorum	0,03	0,03	9
Toplam				276
				Toplam
		%(Erkek)	%(Kadın)	
Sosyal medyadaki para ve ekonomi alanındaki haberlere inancım yüksektir ve gerekirse o bilgiler ışığında hareket edebilirim.	Tamamen Katılıyorum	0,09	0,04	17
	Kısmen Katılıyorum	0,26	0,19	59
	Kararsızım	0,15	0,19	48
	Kısmen Katılmıyorum	0,26	0,24	68
	Tamamen Katılmıyorum	0,24	0,34	84
Toplam				276

Likert ölçeği sorularının cinsiyete göre dağılımı olan aşağıdaki gibi şekillenmiştir: Kadın katılımcıların %84'ü, erkek katılımcıların da %83'ü "Bir ürün ya da hizmet satın almadan önce fiyatını inceler, benzer ürünler ile karşılaştırırım." yargısına "Tamamen Katılıyorum" şeklinde yanıt vermiştir. Katılımcıların genel anlamda fiyatlar hakkında dikkatli oldukları yorumuna bu soru ışığında ulaşılabilmektedir. "Tasarruf yapma eğiliminde değilimdir, bugün elimdeki parayı bugün harcarım." cümlesine kadınların %37'si erkeklerin ise %46'sı "Tamamen Katılmıyorum" şeklinde yanıt vermişlerdir. Kadın katılımcıların %81'i, erkek katılımcıların %82'si "Varsa faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim." yargısına tamamıyla katılmıştır; bu soruya bakılarak bireylerin faturalarını takibi ve tahsilatı konusunda dikkatli oldukları yorumuna ulaşılabılır. "Uzun vadeli düşünmeyi severim ve tasarruf yaparım, para biriktirmeyi tercih ederim." yargı cümlesine kadın katılımcıların %42'si, erkeklerin %49'u tamamen katılmıştır. Katılımcılar ağırlıklı olarak uzun vadeli tasarruf eğilimindedirler. "Kredi/banka kartı ürünlerini son derece kullanışlı ve faydalı buluyorum." yargı cümlesine kadın katılımcıların %34'ü, erkek katılımcıların %33'ü "Kısmen katılıyorum" şeklinde yorumlamıştır. "Bankacılık işlemlerimde, faizlerden ötürü elde edebileceğim bir kar söz konusu ise, bunu hemen değerlendiririm." yargı cümlesine erkeklerin %32'si "tamamen katılıyorum" ve %23'ü "kısmen katılıyorum";

kadınların ise %23'ü "tamamen katılıyorum" ve %25'i "kısmen katılıyorum" şeklinde yanıtlamıştır. Kadınların %43'ü, erkeklerin %53'ü "Birisine bana bir yatırımın çok karlı olabileceğini söylüyor ise, bunun aynı zamanda yüksek risk içerdiğini de düşünürüm." yargı cümlesine tamamen katılmıştır. "Sosyal medyadaki para ve ekonomi alanındaki haberlere inancım yüksektir ve gerekirse o bilgiler ışığında hareket edebilirim." cümlesine kadınların %34'ü, erkeklerin %24'ü "tamamen katılmıyorum" şeklinde yanıtlamışlardır. Katılımcıların sosyal medyadaki ekonomi ile alakalı haberlere inancının yüksek olmadığı ve bu haberlere göre hareket etmedikleri anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki tablolarda, katılımcıların profiline ilişkin betimleyici ve ilişkisel açıklamalar yapılmıştır. İlişkisel analizler, H_0 ve H_1 hipotezlerini şekillendirecektir.

Tablo 7: Katılımcıların Sayı ve Ortalamaları

Grup	İstatistikleri				
	Cinsiyet	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Ortalama Hata
"Doğru-Yanlış-Bilgim yok" ölçütü yanıtları	Erkek	98	1,5855	,37974	,03836
	Kadın	178	1,7949	,45672	,03423

Yukarıdaki tabloda "Doğru – Yanlış - Bilgim yok" ifadelerine yanıt veren katılımcıların sayıları ve ortalamaları verilmiştir. Ortalama kısmına bakıldığında kadınların ortalamasının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre H_0 ya da H_1 hipotezlerinden birisi kabul edildiğinde, kadın katılımcıların üzerinde o ilgili hipotezin daha yüksek olacağı yorumu yapılmaktadır.

Tablo 8: T Testi

	Levene'nin Eşitliği Testi	Varyans Ortalamaların Eşitliği için t-testi				
		F	Anlamlılık düzeyi	t	df	Anlamlılık
"Doğru-Yanlış-Bilgim yok" ölçeği	Varsayılan eşitlikler	4,871	,028	-3,864	274	,000
	Varsayılmayan eşitlikler			-4,075	232,289	,000

Yukarıdaki tabloda, anlamlılık düzeyi olan 0,000; $p:0,05$ değerinden küçük bulunmuştur. $0,000 < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezi reddedilmektedir ve H_1 (Finansal ürünlere ait bilgi düzeyi ve yargılar ile demografik ölçütler arasında anlamlı bir farklılık vardır) hipotezi kabul edilmektedir. İlgili bölüm olan "Doğru – Yanlış – Bilgim yok" ifadelerine yanıt veren katılımcıların cinsiyetleri ile yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 9: Cinsiyete Bağlı Katsayılar

Model	Katsayılar ^a				
	Standartlaşmamış Katsayılar	Standartlaşmış t Katsayılar	B	Sig.	
	B	Standart Hata	Beta		
1	(Sabit)	1,662	,257	6,465	,000
	Cinsiyet	,399	,150	,159	2,662

a. Bağımlı Değişken: Kredi/Banka kartı ürünlerini son derece kullanışlı ve faydalı buluyorum.

Yukarıdaki tabloda likert ölçeğindeki beşinci değer yargısı cümlesi olan “Kredi/Banka kartı ürünlerini son derece kullanışlı ve faydalı buluyorum.” yargı cümlesinin cinsiyet üzerindeki etkisini, tek yönlü regresyon testi ile gösterilmiştir. Tablodaki B:0,399 değeri, cinsiyet ile ilgili değer yargısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yine aynı şekilde t: 2,662 ve p:0,008<0,005 olduğundan bu değer yargısı istatistiksel açıdan anlamlıdır. İlgili regresyon formülü, bu değer yargısı için; $yargı\ değeri = 1,662 + 0,399 \times (cinsiyet\ değeri)$ şeklinde hesaplanabilir.

Tablo 10: Likert Sorularına Göre Cinsiyet Dağılımı

	Cinsiyet	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Ortalama Hata
Likert ölçeği soruları	Erkek	98	2,4418	,59011	,05961
	Kadın	178	2,5399	,55503	,04160

Yukarıdaki tabloda, Likert ölçeği sorularına yanıt verenlerin cinsiyete göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturulmadığını gözlemek amacıyla, T Testi uygulanan ankete katılan kadın ve erkeklerin ortalamaları alınmıştır. Burada da görüldüğü üzere, kadın katılımcıların ortalamaları erkeklere göre daha fazladır, bu durumda oluşacak hipotez kabulü ya da reddinden, kadın katılımcıların daha çok etkileneceği gözlemlenmiştir.

Likert ölçeği sorularını yanıtlayan katılımcıların, ölçekteki yargılar ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı aşağıdaki tabloda gözlemlenecektir.

Tablo 11: Likert Ölçeği İçin T Testi

		Levene'nin Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği için t-testi		
		F	anlam	t	df	Anlamlılık düzeyi
Likert sorularının Ortalamaları	Varsayılan eşitlikler	1,519	,219	-1,373	274	,171
	Varsayılmayan eşitlikler			-1,349	189,821	,179

Daha öncesinde uygulanan T testinin bu kez Likert ölçeği üzerinde uygulanması sonucunda, yukarıdaki tabloya göre anlam değeri olan $0,171 > 0,05$ olduğundan, H_0 kabul edilir ve H_1 reddedilir; yani Likert ölçeği sorularını yanıtlayan katılımcıların yanıtları ile, cinsiyetleri arasında T testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 12: Cinsiyet İstatistikleri

Cinsiyet		Sayı	Ortalama	Standart	
				sapma	Standart hata
Finansal Ürünler hakkında (2.bölüm)	erkek	98	1,6139	,24313	,02456
	kadın	178	1,6818	,19755	,01481

Kadın katılımcı sayısının fazla olması, enstrümanlar üzerindeki bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında oluşacak ilişki ya da ilişkisizlikten yine kadın katılımcıların (Sayı: 178, Ortalama:1,6818) etkilenim göreceği gözlemlenmiştir.

Tablo 13: Bağımsız Örneklem T Testi

		Levene'nin Varyansların Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği için T Testi		
		F	Anlamlılık	t	df	Anlamlılık düzeyi
Finansal Ürünler hakkında (2.bölüm)	Eşit varyanslar varsayıldı	8,290	,004	-2,516	274	,012
	Eşit varyanslar varsayılmadı			-2,371	168,157	,019

Yukarıdaki tabloda anlamlılık düzeyi olan 0,012 değeri < 0,05 olduğundan, %95 güven aralığında katılımcıların cinsiyeti ile ankette ikinci kısımda yer alan standart finansal ürünlere dair bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumda H_0 hipotezi reddedilir, H_1 kabul edilir.

Sırada yapılan finansal okuryazarlık çalışmasına ilişkin sonuçlar açıklanacaktır.

SONUÇ

Genel olarak finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amacı ile yapılan birçok çalışmadan en önemlisi, OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (2005) kuruluşunun uluslararası boyutta yapmış olduğu çalışmadır. OECD (2005), finansal açıdan okuryazarlık kavramını üç alt başlıkta incelemiştir. Bunlar finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutumdur. Bu üç alt başlık çerçevesinde finansal okuryazarlık endeksi oluşturulmuş ve endeks ne kadar yüksek değerde olursa bireylerin finansal olarak okuryazarlık oranları o kadar yüksek olduğu görülmüştür.

Bu araştırmaya konu olan anketin genel sonuçları değerlendirildiğinde cinsiyet faktörünün bilgi düzeyine etkisi anlamlı bulunmuştur, ayrıca katılımcıların bilgi sahibi olmak için benzer yöntemlere başvurdukları gözlemlenmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu banka personelinin, ailelerinin yönlendirmesinden; bir kısmı ise sosyal medyadan bilgi almak için yararlanmaktadır.

Finansal ürünlerden en dikkat çekenleri ve bireyler tarafından en çok kullanılanları kredi/banka kartları ve internet bankacılığı olmuştur. Bireylerin sıklıkla kullandıkları finansal ürünler hakkında bilgi düzeylerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Dikkat çekici sonuçlardan birisi de kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre fazla olmasına karşın, erkek katılımcıların bilgi düzeylerinin daha yüksek olmasıdır. Diğer sonuçlar aşağıdaki gibi şekillenmektedir:

- Ankete katılanların %64,5'i kadındır.
- Finansal ürünlere dair bilgi düzeyi ile ilgili sorularda, erkek katılımcıların bilgi düzeyleri, kadın katılımcılara göre daha yüksek olmuştur.
- Erkek katılımcıların %60'ı finansal anlamda karar verirken arkadaş tavsiyelerine güvenirken, kadın katılımcıların %56'sı banka personeline danışmaktadır. İki grupta da sosyal medya ve televizyon reklamları gibi kanallar, finansal kararları üzerinde etkili olmamaktadır.
- Likert ölçekli sorulara verilen yanıtlara göre; katılımcıların çoğunluğu bir ürün satın alırken fiyatını incelemekte ve önemsemekte, genel anlamda tasarruf yapmakta ve faturalarını zamanında ödeme isteğinde olmaktadır.

Bu konu hakkında yapılacak güncel çalışmalar ile, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin zaman içerisindeki değişiminin gözlenmesi mümkün olacaktır. Bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerinin artmasıyla refah düzeyleri de artacaktır. Öte yandan, kadınların finansal alanda daha aktif ve bilgi sahibi olmaları ihtiyacı bu çalışmada temsili olarak gösterilmiştir.

Kaynaklar

- Adeleke, M. S., Binuomote, M. O., & Adeyinka, M. S. (2013). Determinants of Students' Academic Performance in Financial Accounting among Senior Secondary School Leavers in Oyo State. *International Journal of Business and Management Invention*, 2(5), s. 48-59.
- Aksoylu, S., Boztosun, D., Altınışık, F., & Baraz, E. H. (2017). A Baseline Investigation of Financial Literacy Levels: The Case of Kayseri Province. *Journal of Accounting & Finance*, (75).
- Alkaya, A., Yağlı, İ. (2015). "Finansal Okuryazarlık-Finansal Bilgi, Davranış Ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama." *Journal of International Social Research* 8.40.
- Atkinson, A., Messy, F. (2012), "Measuring Financial Literacy: Results of OECD/International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study", OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No.15 .
- Bernheim, B. D., Garrett, D. M., & Maki, D. M. (2001). Education and Saving: The Long-Term Effects of High School Financial Curriculum Mandates. *Journal of Public Economics*, 80(3), s. 435-465.
- Chen, H., Volpe, R.P. (1998), An Analysis of Personal Financial Literacy Among College Students. *Financial Services Review*, 7(2). s. 107-128.

- Contuk, F. Y. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Durumunu Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (77).
- Coşkun, S. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Davranış ve Tutumlarının Belirlenmesi: Finansal Okuryazarlık Algıları Üzerine Bir Araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 2247-2258.
- Çam, A. V., Barut, A. (2015). Finansal Okuryazarlık Düzeyi ve Davranışları: Gümüşhane Üniversitesi Önlisans Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 4(7), 63-72.
- Çinko, M., Avcı, E., Ergun, S., Tekçe, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri: Marmara Üniversitesi Örneği. *Marmara Business Review*, 2(1), 25-50.
- Danes, Sharon M., Tahira K. Hira, (1987). "Money Management Knowledge of College Students", *The Journal of Student Financial Aid*, 17, s. 4–16.
- Erdoğan, S., Karaca, S., Tüfekçi, B., Seçgin, N. (2017). Finansal Okuryazarlık Bilgi Düzeyinin Ölçülmesi: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *International Journal of Business, Economics and Management*.
- Gutnu, M., Cihangir, M. (2015). "Finansal Okuryazarlık: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Personeli Üzerinde Bir Araştırma. *Global Journal of Business and Economics*.
- Hayırsever Baştürk, F., Oğur, B. (2019). Financial Well-Being Scale Practices in Turkey. 10.14445/23939125/IJEMS-V613P103.
- Karaa, I. E., Kuğu, T. D. (2016). Determining Advanced and Basic Financial Literacy Relations and Overconfidence, and Informative Social Media Association of University Students in Turkey. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 16, 1865–1891.
- Kaya , M., & Güneş, H. (2019) Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Analizi: Bankacılık ve Finans Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama - Analysis of the Financial Literacy Levels of University Students: An Application on Department of Banking and Finance. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 295-305.
- Lusardi, A., Olivia S. Mitchell (2009), "How Ordinary Consumers Make Complex Economic Decisions: Financial Literacy and Retirement Readiness", *NBER-National Bureau of Economic Research*, sayı: 15350, s. 1-37.
- Mandell, L. (2006). Financial literacy: If it's so important, why isn't it improving?
- Markovich, C. A., & Sharon A. D. (1997), "College Seniors' Personal Finance Knowledge and Practices", *Journal of Family and Consumer Sciences*, 89, s.61–65.
- OECD. (2005). *Improving Financial Literacy*. Paris.

- Remund, David L. (2010) "Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy", The Journal of Consumer Affairs, sayı. 44, No:2 , s. 276- 295
- Sönmez, H. (2014). Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(4), 113-125.
- Timur, Ersin. (2018). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Mersin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF)'nde Bir Araştırma. Sosyal Bilimler Dergisi, 30, 528-540.
- Tuna, G., Ulu, M. O. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 30, 128-141.
- Zikmund, W. G.,& B. J. Babin (1997). "Exploring market research."

İnternet Kaynakları

- SPK (2015). "2015 Yılı İkinci Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması". Erişim: <http://www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20151005&subid=0&ct=f> (25.06.2017)
- TEB (Türk Ekonomi Bankası), (2016) <https://www.teb.com.tr/finansal-okuryazarlik/> , erişim tarihi: 20.07.2019
- TSPB (Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği) https://www.tspb.org.tr/wp-content/uploads/2015/08/gundem_201205.pdf, erişim tarihi: 20.06.2017.